

Normskördar

2002

JO0602

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Jord- och skogsbruk, fiske

A.2 Statistikområde

Jordbrukets produktion

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

Ja

A.4 Beställare

Myndighet/organisation: Jordbruksverket

551 82 Jönköping

Kontaktperson: Hans Jönrup

Telefon: 036-15 59 33

Telefax: 036-34 01 96

e-post: hans.jonrup@sjv.se

A.5 Producent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån

MR/LEP

701 89 Örebro

Kontaktperson: Lars Hagblad

Telefon: 019-17 64 15

Telefax: 019-17 64 17

e-post: lars.hagblad@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger ej

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen om officiell statistik (2001:99) och tillhörande förordning 2001:100.

Normskördeberäkningarna sker genom bearbetningar av aidentifierat material från skördestatistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Ej tillämpligt. Grundmaterialet tillhör produkterna JO0601 och JO0603.

A.9 EU-reglering

Ingen EU-reglering

A.10 Syfte och historik

Sedan 1961 har SCB årligen beräknat normskördar för ett antal grödor. I dagsläget redovisas resultat för: höstvetete, vårvete, råg, korn, havre, matpotatis, potatis för stärkelse, höstraps, vårrops, höstrybs, vårrybs och sockerbeter. Syftet med normskördeberäkningarna är att visa den skörd som man kan förvänta sig under normala väderbetingelser. Denna information är tillsammans med information om det faktiska skördeutfallet av värde för bl.a. bedömningar av årsmånens inverkan på jordbrukarnas och hela jordbrukssektorns samlade produktionsutfall. Normskördar beräknas för skördeområden (SKO), län, produktionsområden och hela riket.

A.11 Statistikanvändning

Undersökningen om normskördar ingår i Sveriges officiella statistik. Resultaten utnyttjas som underlag för myndigheter och näringsliv inom områdena jordbruk, ekonomi och miljö.

Användare av skördestatistiken och exempel på användning:

- Jordbruksverket: Indata i ekonomiska kalkyler, försörjningsbalansberäkningar, beredskapsplanering, planering för interventionsåtgärder, underlag för jordbrukspolitiska bedömningar (bl.a. för områdesindelningar och stödnivåer för EU:s arealersättningar).
- Lantbruksuniversitet, lantbruksskolor: Undervisning, rådgivning, forskning inom flera områden, planering av försök, förädling, underlag för kalkyler m.m.
- Länsstyrelserna: Hantering av ärenden i samband med vissa stödåtgärder, värdering av åkermark, beredskapsplanering och viss rådgivning.
- Svenska lantmännen, m.fl. företag för handel och vidareförädling: Export/importplanering, planering av mottagning och lagring, marknadsbevakning.

Övrig användning: Uppgifterna ingår som en del i den allmänna information som den officiella statistiken täcker in. Användare här är bl.a. massmedia, allmänhet och jordbrukets egna organisationer. Inom miljöområdet används normskördarna för växtnärbalansberäkningar och vid beräkning av risk för näringsläckage till vattendrag.

A.12 Uppläggning och genomförande

Normskördar beräknas årligen för flertalet av de grödor för vilka SCB genomför skördeskattningar, samt för sockerbeter. För höstkorn, rågvete, ärter och oljelin saknas statistik för tillräckligt lång tidsserie. Sockerbetornas normskördar beräknas med hjälp av uppgifter som inhämtats från Danisco Sugar AB.

För varje område och gröda beräknas en normskörd, förutsatt att grödan odlas i nämnvärd omfattning. Beräkningarna sker enligt en enhetlig modell för samtliga grödor och områdesindelningar. Normskörden i ett område utgörs av medeltalet av hektarskördarna enligt skördeskattningarna (leveransuppgifter för sockerbeter) under de senaste 15 åren före det aktuella normskördeåret plus en beräknad skördeförändring från 15-årsperiodens mitt till det aktuella skördeåret.

För en utförlig beskrivning av beräkningsmodellen hänvisas till statistikrapport

PM MR/LP 1998:3 som kan rekvireras från SCB.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Inga förändringar planeras.

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

- normskördar 2002 (kg/hektar).

1.1.1 Objekt och population

- Objekt är jordbruksföretag, varmed avses jordbruksverksamhet under en och samma driftsledning.
- Populationen utgörs av jordbruksföretag med mer än 5,0 hektar åkermark.

1.1.2 Variabler

Hektarskördar uttryckt i kg per hektar.

1.1.3 Statistiska mått

Medeltal och förändringar enligt regressionsmodell.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Gröddindelning:

Spannmål: höstvetete, vårvete, råg, vårkorn och havre.

Potatis: matpotatis och potatis för stärkelse

Oljeväxter: höstraps, vårraps, höstrybs och vårrybs

Socketbetor

Områdesindelning:

Skördeområden (SKO), län, produktionsområden och hela riket

1.1.5 Referenstider

Normskördar publiceras årligen i juni och avser det årets förväntade hektarskördar. Normskördar för 2002 publicerades den 28 juni 2002 (JO 15 SM 0201).

1.2 Fullständighet

Undersökningen beskriver förväntat skördeutfall under normala väderbetingelser.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Tillförlitligheten bedöms vara god. De beräknade normskördarna är behäftade med viss osäkerhet, beroende på såväl modellfel som slumpfel. Normskördeberäkningarna bygger huvudsakligen på definitiva resultat från undersökningarna för den officiella skördestatistiken. I dessa undersökningar förekommer urvalsfel, täckningsfel, mätfel och bortfallsfel. Av dessa fel torde i första hand urvalsfelen men till viss del även mätfelen påverka tillförlitligheten i statistiken. Se vidare i motsvarande Beskrivning av statistiken för "Skörd av spannmål, ärter och oljeväxter" (produkt JO0603) respektive "Skörd av potatis" (produkt JO0603).

2.2 Osäkerhetskällor

Modellen bygger på antagandet att årets hektarskörd följer den trend som den aktuella grödan visat de senaste 15 åren. För grödor som uppvisat stor variation i skördeutfall från år till år är normskörden mer osäker. Dessutom är grödarealen av betydelse, ju större areal desto fler observationer ligger vanligtvis till grund för den beräknade hektarskörden, vilket i sin tur leder till lägre urvalsfel.

2.2.1 Urval

Normskördarna räknas fram med hjälp av resultat från den årliga skördestatistiken. Urvalsramen för dessa undersökningar utgörs numera av Jordbruksverkets administrativa register för stödutbetalning, IAKS. Årets aktuella uppgifter om lantbruksföretag och grödarealer användes som underlag för urvalet. Separata urval dras för undersökningen i spannmål/oljeväxter respektive potatis.

Antalet urvalsenheter för skördestatistiken har varierat över åren. I dagsläget uttas ca 4 200 UE (undersökningseenheter) till undersökningen i spannmål och oljeväxter. En UE motsvarar ett jordbruksföretag. De uttagna företagen är fördelade på 101 skördeområden (SKO) av rikets samtliga 106 SKO. Urvalet i spannmålsundersökningen är draget som ett stratifierat pareto π ps-urval med SKO som strata. Varje företags urvalssannolikhet beror på företagets areal av undersökningsgrödorna samt dess grödfördelning. Stor areal av de aktuella undersökningsgrödorna ger ökad sannolikhet att komma med i undersökningen. Genom intervjuer med jordbrukarna inhämtas uppgifter om skörden.

Skördeskattningarna av potatis baseras på postenkät till ett urval av odlare. Urvalet för matpotatis är stratifierat efter skördeområde och gårdarnas odlingsareal, totalt 57 strata. Urvalet för potatis för stärkelse är stratifierat efter odlingsområde och gårdarnas odlingsareal, totalt 10 strata. Uttagning av odlare sker med hjälp av ett obundet slumpmässigt urval inom strata. Till skördeuppskattningarna i potatis dras ca 1 300 matpotatisodlare och 170 odlare av potatis för stärkelse.

2.2.2 Ramtäckning

Arealer utanför IAKS bedöms för de aktuella undersökningsgrödorna vara av marginell betydelse.

2.2.3 Mätning

Normskördarna bygger på skörderesultat under en följd av år. Skördeuppskattningarna var tidigare mer omfattande. Då utfördes objektiva mätningar i fält av skördeutfallet för samtliga grödor. Dessa resultat bedöms vara mycket tillförlitliga.

Skördeundersökningarna i spannmål och oljeväxter grundar sig sedan 1998 på lantbrukarnas uppgifter insamlade via intervju. Som en följd av bytet av metod, från provtagning till intervjumetod, har hektarskörden fått en något annorlunda innebörd. När statistiken baserades på skörden från provtytor avsåg hektarskörden skörd per besädd areal. När uppgifterna nu hämtas in från lantbrukarna blir det mer fråga om en hektarskörd som avser skörd per bruttoareal av grödan. Det skulle i så fall ge en något lägre hektarskörd. Effekten blir dock inte så stor eftersom de uppmätningar av arealerna som har gjorts efter EU-inträdet har lett till att lantbrukarnas redovisning av grödarealerna under senare år börjat överensstämma allt bättre med den besädda arealen. Att tillvarata stråsådd i form av grovfoder har blivit vanligare de senaste 5-10 åren. Fr.o.m. 2000 års skattning

påverkar stråså som skördats som ”ej planerad skörd av grönfoder” inte längre hektarskördeskattningen för spannmål. Med ”ej planerad skörd av grönfoder” avses att lantbrukaren i sent skede bestämt sig för att ta skörden som grönfoder i stället för ”spannmål till mognad”. Tidigare har ej planerad skörd av grönfoder betraktats som misslyckad spannmålsskörd och jämförts med obärgad areal i beräkningarna.

För potatisens del skedde ett metodbyte 1999, från provtagning i fält för att skatta hektarskörden, till insamling av information via postenkät (se beskrivning i JO 16 SM 0001). Den nya officiella hektarskördeskattningen för matpotatis omfattar även avkastningen för färskpotatis och fr.o.m. år 2000 även odlingar mindre än 0,5 hektar. När underlag för normskörd i matpotatis tas fram görs därför en specialbearbetning av resultaten så att normskörden endast omfattar höst- och vinterpotatis på odlingar om minst 0,5 hektar. Fr.o.m. 2001 beräknas hektarskörden till normskörd återigen på satt areal, dvs vändtegsareal ingår inte. P.g.a. att uppgifter om vändteg inte samlades 1999 och 2000 baserades hektarskördeberäkningen till normskörd för dessa år på arealer inklusive vändteg. Detta gör att jämförbarheten med tidigare år förbättras. Postenkätmetoden i sig har i en provstudie 1992 visat sig ge en underskattning av skörden jämfört med provtagning i fält. En lägre nivå för den årliga skördestatistiken påverkar givetvis normskördarna, även om förändringarna blir av mer successiv karaktär.

2.2.4 Svartsbortfall

Andelen bortfall i skördeundersökningarna som bildar underlag för normskördeberäkningarna är mellan 5 och 10 procent. Olika grödor har olika stora bortfall.

2.2.5 Bearbetning

Normskördeberäkningarna bygger huvudsakligen på definitiv statistik från SCB:s andra undersökningar (produkt JO0601 och JO0603).

Fr.o.m. 1998 års normskördar har en reviderad beräkningsmodell införts. Beräkningarna av normskörden för samtliga grödor sker nu efter en enhetlig modell, vilken gäller för skördeområden, produktionsområden, län och riket. För att bättre ta hänsyn till förändringar i skördeutvecklingen minskades regressionsperioden i beräkningarna från 25 till 15 år.

2.2.6 Modellantaganden

Den nya modellen är mer flexibel och reagerar tidigare på trendbrott. Överensstämmelse mellan modell och verklighet beträffande skördeutvecklingen är viktig, men eventuella modellfel kan inte kvantifieras.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Bortser man från modellfel är medelfelen i normskördarna ca ± 5 procent till ± 10 procent på SKO-nivå, när tillräckligt beräkningsunderlag finns. På läns-, produktionsområdes- och riksnivå är normskördarna säkrare bestämda än på SKO-nivå.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Normskördar publiceras årligen.

3.2 Framställningstid

Normskördar publiceras årligen i juni och avser det årets förväntade skörd. Normskördar för 2002 publicerades den 28 juni 2002 (JO 15 SM 0201).

3.3 Punktlighet

Resultaten publicerades enligt plan i juni månad 2002.

4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Normskörden utgörs av medeltalet av hektarskördarna under de senaste 15 åren före det aktuella normskördeåret plus en trendfaktor. Jämförelser av normskördar över tiden är oftast av mindre intresse även om jämförbarheten är god. Mellan 1997 och 1998 års normskördar, då ny beräkningsmodell infördes, kan viss nivåskillnad i resultaten förekomma. För Skåne och Västra Götalands län ”störs” jämförbarheten mellan åren av de länsammanslagningar som skett.

För potatis infördes 1999 en ny metod för framtagning av skördestatistik. Det har lett till en lägre nivå för hektarskördarna av framförallt matpotatis. Det kommer dock att dröja några år innan detta trendbrott visar sig i form av en lägre nivå för normskördar av potatis.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Normskördarna bygger på material från SCB:s övriga skördestatistik varför jämförbarheten är god. För matpotatis är beräkningen av underlaget för normskörd annorlunda jämfört med den officiella hektarskörden för matpotatis. Se vidare under 2.2.3 Mätning.

4.3 Sammanvändbarhet med annan statistik

God sammanvändbarhet med annan jordbruksstatistik torde föreligga.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Normskördar publiceras årligen i Statistiska meddelanden (JO 15 SM). Publiceringen sker på Jordbruksverkets webbplats www.sjv.se under Statistik & fakta och på SCB:s webbplats www.scb.se under Jord- och skogsbruk, fiske.

Statistiska meddelanden inom området jordbruksstatistik kommer fr.o.m. 2001 inte längre att tryckas upp för distribution. I stället för att prenumerera på tryckta Statistiska meddelanden finns det möjlighet att, vid varje tillfälle som officiell jordbruksstatistik publiceras, utan avgift erhålla ett meddelande om detta per e-post tillsammans med publikationen i pdf-format. De som önskar ingå i denna form av prenumerationservice skall sända en anmälan per e-post till gunilla.thorsell@sjv.se

Enskilda exemplar av publikationerna kommer också att kunna erhållas som papperskopior till ett pris av 50 kr per exemplar. Dessa kan vid varje enskilt fall beställas av Marjatta Niemi tel: 036 – 15 59 34, fax: 036 – 34 01 96, post: Jordbruksverket, 551 82 Jönköping, e-post: marjatta.niemi@sjv.se

5.2 Presentation

Resultaten presenteras i form av tabeller, diagram, kartor och kommentarer.

5.3 Dokumentation

Dokumentation sker i SM. För en utförlig beskrivning av övergången till den reviderade beräkningsmodellen hänvisas till Statistikrapport PM MR/LP 1998:3.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Resultat finns sparade vid SCB.

5.5 Upplýsingstjänster

Vid frågor om statistiken kontaktas

Lars Hagblad telefon 019-17 64 15, e-post lars.hagblad@scb.se

Olle Funcke telefon 019-17 60 51, e-post olle.funcke@scb.se